

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 300/06-39

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. decembra 2006 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho o sťažnosti B. P., N., J. B., P., M. P., N. a M. P., N., všetci zastúpení advokátom JUDr. O. P., P. B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Považská Bystrica vo veci vedenej pod sp. zn. 9 C 495/96 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo B. P., J. B., M. P. a M. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Považská Bystrica vo veci vedenej pod sp. zn. 9 C 495/96 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Považská Bystrica p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 495/96 konal bez zbytočných prietahov.

3. B. P., J. B. a M. P. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie po 15 000 Sk (slovom pätnásťtisíc slovenských korún) a M. P. 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún),

ktoré im je Okresný súd Považská Bystrica p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Považská Bystrica j e p o v i n n ý uhradiť B. P., J. B, M. P. a M. P. trovy konania 17 800 Sk (slovom sedemnásttisícosemsto slovenských korún) na účet ich právneho zástupcu JUDr. O. P., P., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. augusta 2006 doručená sťažnosť B. P., N., J. B., P., M. P., N., a M. P., N. (ďalej len „sťažovatelia“), všetci zastúpení advokátom JUDr. O. P., P. vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Považská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) vo veci vedenej pod sp. zn. 9 C 495/96 o návrhu na určenie vlastníctva.

Označené konanie začalo na okresnom súde 1. apríla 1996 na návrh R. P. a M. P. Počas konania došlo k úmrtiu R. P., na základe čoho 21. októbra 2005 do konania oficiálne vstúpili jeho dedičia B. P., J. B. a M. P. Pôvodní navrhovatelia sa na okresnom súde domáhali určenia vlastníctva voči K., a. s., N. (ďalej aj „odporca“) a svoj návrh odôvodnili tým, že odporca, resp. jeho právny predchodca zabral a užíva väčšiu plochu pozemkov ako vykúpil kúpnu zmluvou z 18. mája 1979 a väčšia plocha ako vykúpil je evidovaná aj na jeho liste vlastníctva. Konanie vo veci trvá viac ako 10 rokov, spor nie je dosiaľ právoplatne ukončený.

Sťažovatelia namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a navrhujú, aby ústavný súd o ich sťažnosti takto rozhodol:

„Okresný súd v Pov. Bystrici v konaní sp. zn. 9 C 495/96 porušil právo B. P., J. B., M. P. a M. P., aby sa ich vec prerokovala bez zbytočných prietahov, právo zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

Okresnému súdu v Pov. Bystrici v konaní sp. zn. 9 C 495/96 prikazuje konať vo veci bez zbytočných prietahov.

B. P., J. B. a M. P. priznáva primerané finančné zadosťučinenie každému v sume po 15.000,-- Sk a M. P. v sume 45.000,-- Sk. Tieto čiastky vyplatí Okresný súd v Pov. Bystrici do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu. Sťažovateľom priznáva náhradu trov právneho zastupovania vo výške 17.800,-- Sk, ktorú je povinný zaplatiť Okresný súd v Pov. Bystrici právnenému zástupcovi, JUDr. O. P., P. ... do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokoval podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), a pretože nezistil dôvody na odmietnutie sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, prijal sťažnosť uznesením č. k. II. ÚS 300/06-10 zo 14. septembra 2006 na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyzval ústavný súd 20. septembra 2006 právneho zástupcu sťažovateľov a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili, či vo veci trvajú na ústnom pojednávaní ústavného súdu a okresný súd aj na vyjadrenie k sťažnosti.

Sťažovateľ aj okresný súd oznámili, že na konaní ústneho pojednávania netrvajú.

Predseda okresného súdu zaslal ústavnému súdu stanovisko vo veci spracované Mgr. K. K., v ktorom sú podrobne uvedené všetky úkony, ktoré okresný súd v konaní vo veci sp. zn. 9 C 495/96 vykonal. Predseda okresného súdu ani predsedníčka senátu sa k opodstatnenosti sťažnosti nevyjadrili.

II.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhajú vyslovenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu ich základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ (II. ÚS 61/98). K vytvoreniu „stavu právnej istoty“ dochádza až „právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (napr. III. ÚS 127/03).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou (II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Z hľadiska právnej a faktickej zložitosti veci dospel ústavný súd k záveru, že rozhodovacia agenda, ktorá sa týka určovania vlastníckeho práva, tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Prerokúvanej veci možno priznať faktickú zložitosť, keďže pre rozhodnutie vo veci je nevyhnutné posúdenie odborných otázok, ktoré si vyžadujú podanie znaleckého, resp. kontrolného znaleckého posudku. Na konanie má vplyv aj skutočnosť, že počas neho došlo k úmrtiu jedného z účastníkov konania a do konania nastúpili jeho dedičia. Predseda súdu na právnu a faktickú zložitosť veci nepoukázal.

2. Samotní sťažovatelia sa na doterajšej dĺžke konania zásadným spôsobom nepodieľali. Ich čiastočný podiel na doterajšej dĺžke konania súvisí s tým, že v konaní

nezotrvali na svojich pôvodných tvrdeniach o rozsahu vlastníctva, súhlasili s poskytnutím času na mimosúdne vyrovnanie, ku ktorému nedošlo. Naposledy svoj postoj vo veci zmenili a po podaní znaleckého posudku 6. novembra 2006 žalobu rozšírili.

3. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, ústavný súd prihliadal na § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá.

Z analýzy doposiaľ vykonaných úkonov okresného súdu na základe predloženého súdneho spisu vyplýva, že okresný súd vo veci od roku 1996 priebežne koná (s výnimkou obdobia od 4. novembra 2003 do 15. júna 2004, keď bol po zmene zákonnej sudkyne nečinný). Napriek tomu treba konanie ako celok považovať za zdĺhavé a neefektívne.

Vo veci sa dosiaľ uskutočnilo 14 pojednávaní, z toho posledné 26. apríla 2005. Pojednávania boli nariadované s veľkými časovými odstupmi a na žiadosť právneho zástupcu navrhovateľov, odporcu i súdneho znalca odročené bez toho, aby okresný súd skúmal dôvody žiadosti. Najväčšie problémy v konaní vyvolalo posúdenie odborných otázok súdnymi znalcami, čo malo zásadný vplyv na doterajšiu dĺžku konania. Pre rozhodnutie vo veci samej je potrebné podať znalecký posudok z odboru zememeračstva, na základe čoho pribral okresný súd uznesením z 29. júla 1996 do konania znalca. Vo veci sa postupne vystriedalo päť znalcov a uskutočnili sa 3 ohliadky na mieste samom (8. augusta 1996, 4. apríla 1997 a 14. septembra 1998). Účastníci konania namietli zaujatosť prvého ustanoveného súdneho znalca, pričom svoju zaujatosť oznámil i on sám. Následne uznesením z 26. augusta 1996 bola ustanovená nová súdna znalkyňa, ktorá vo veci podala 24. januára 1997 neúplný posudok. Žiadala o vykonanie ohliadky na mieste samom a o vypočutie svedkov.

Okresný súd oneskorene (27. novembra 1997) adresoval súdnej znalkyni žiadosť o vypracovanie geometrického plánu, ktorý predložila 16. februára 1998. Následne opätovne žiadala o vykonanie ohliadky (uskutočnená 14. septembra 1998). Nariadených

pojednávani 10. júna 1999 a 31. januára 2000 sa súdna znalkyňa nezúčastnila.

Na pojednávaní 1. marca 2000 uložil súd súdnej znalkyni vypracovať geometrický plán v lehote 3 mesiacov, ktorý súdu doručila 31. júla 2000. Na pojednávaní uskutočnenom 14. novembra 2000 vyhlásil súd dokazovanie za skončené a vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 9 C 495/96-115.

Po odvolaní podanom odporcom, okresný súd predložil spis na rozhodnutie Krajskému súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“), ktorý uznesením č. k. 5 Co 309/01-137 z 28. júna 2002 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

V období po vrátení spisu okresnému súdu vyvinuli sťažovatelia iniciatívu k vyporiadaniu pozemkov mimosúdnou dohodou, ku ktorej však nedošlo. Okresný súd pokračoval v konaní opätovným vypočutím znalcov a uskutočnením pojednávani (18. marca 2003, 9. a 22. októbra 2003).

V období od 4. novembra 2003 do 15. júna 2004 okresný súd vo veci nevykonal žiadny úkon, t. j. v dôsledku toho medzi dvomi pojednávaniami reálne uplynula doba 16 mesiacov. Po zmene zákonnej sudkyne okresný súd vo veci konal, úkony boli vykonávané s väčšími časovými odstupmi, opakovane došlo k zrušeniu nariadených pojednávani (na 26. október 2004 a 16. december 2004). Okresný súd uznesením z 27. apríla 2005 ustanovil súdneho znalca na podanie kontrolného geometrického plánu, namiesto ktorého potom 27. mája 2005, po podaní námietky zaujatosti právnym zástupcom sťažovateľov, ustanovil ďalšieho znalca. Súdny znalec požiadal okresný súd o zbavenie povinnosti vypracovať kontrolný znalecký posudok pre ukončenie znaleckej činnosti.

Proti uzneseniu o zrušení uznesenia o ustanovení kontrolného znalca podal odvolanie právny zástupca odporcu. Spis bol predložený na rozhodnutie krajskému súdu, ktorý uznesením č. k. 5 Co 172/05-207 uznesenie súdu I. stupňa zrušil ako zmätočné a spis vrátil okresnému súdu 28. septembra 2005.

V októbri 2005 bolo súdu oznámené úmrtie jedného z navrhovateľov a vstup dedičov do konania. Okresný súd uznesením č. k. 9 C 495/96-220 z 19. októbra 2005 vylúčil zo znaleckého dokazovania znalca. Voči tomuto uzneseniu sa opätovne odvolal odporca. Krajský súd uznesením č. k. 5 Co 352/05-226 uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil. Okresný súd uznesením z 8. februára 2006 zrušil ustanovenie znalca na podanie znaleckého posudku a zároveň uznesením č. k. 9 C 495/96-232 ustanovil v poradí piateho súdneho znalca na vyhotovenie kontrolného geometrického plánu.

Okresný súd doručil spis súdnemu znalcovi až na jeho požiadanie, súhlasil s predĺžením lehoty na podanie posudku, v dôsledku čoho došlo k jeho vypracovaniu a predloženiu 12. októbra 2006. Znalecký posudok bol doručený účastníkom konania, navrhovateľa s ním vyjadrili svoj súhlas a v súlade s ním rozšírili žalobu podanú okresnému súdu. Spisový materiál bol predložený spolu s vyjadrením predsedníčky senátu ústavnému súdu 15. novembra 2006.

Ústavný súd považuje konanie vo veci, ktoré ani po viac ako 10 rokoch nie je právoplatne skončené, za konanie, ktoré je neefektívne a ktoré je poznačené zbytočnými priet'ahmi ako celok. Ústavný súd uzavrel, že doterajší postup okresného súdu neviedol k odstráneniu právnej neistoty s'ťažovateľov a že v jeho dôsledku došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia.

Ústavný súd zistil porušenie označených práv sťažovateľov, a preto prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných priťahov.

Pretože ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, zaoberal sa aj žiadosťou sťažovateľov o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti žiadali o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia nasledovne *„My sťažovatelia 1., 2., 3., považujeme za primerané finančné zadosťučinenie pre každého z nás čiastku 15.000,-- Sk. Sťažovateľ 4. považuje za primerané finančné zadosťučinenie čiastku 45.000,--Sk. Pri stanovení výšky finančného zadosťučinenia vychádzame z dĺžky konania, z jeho závažnosti. Vychádzame tiež z toho, že spor je nákladný, doteraz sme museli vynaložiť značné sumy na súdne trovy, na znalecké dokazovanie, na trovy právneho zastúpenia. Zúčastnili sme sa množstva súdnych pojednávaní, stratili sme čas i zárobok. Preto považujeme požadované finančné zadosťučinenie v stanovenej výške za veľmi mierne a primerané“*.

Ústavný súd žiadosti sťažovateľov o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vyhovel a túto vzhľadom na celkovú doterajšiu dĺžku konania okresného súdu, konkrétne okolnosti prípadu, najmä neefektívnu činnosť okresného súdu, ako aj so zreteľom na skutočnosť, že okresný súd do vydania tohto nálezu meritórne nerozhodol, priznal sťažovateľom B. P., J. B. a M. P. v sume po 15 000 Sk pre každého z nich a M. P. v sume 30 000 Sk, podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred

ústavným súdom, ktoré advokát JUDr. O. P. vyčíslil sumou 17 800 Sk. Ústavný súd priznal sťažovateľom trovy právneho zastúpenia v tejto požadovanej sume štyrikrát za dva úkony právnej služby, osemkrát režijný paušál a 19 % DPH v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov.

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. decembra 2006